

13. *Ultimus error Semipelagianorum impugnatur.* — Superest, ut de altero membro pertinente ad adultos, seu de quarto puncto, quod in hac sententia Semipelagianorum notari potest, pauca dicamus. Asserebant enim etiam, in adultis dari posse aliquo modo causam prædestinationis ex meritis eorum sub conditione prævisis, saltem quoad externam fidei, seu supernaturalis doctrinæ prædicationem, cui causæ tribuebant, quod uni provinciæ, vel genti prædicetur Evangelium et non alteri. In quo præter errorem supra in secundo puncto notatum, quod loquebantur de bono affectu a solis naturalibus viribus liberi arbitrii profecto, (contra quem infra disputandum est): in eo etiam excedebant, quod eidem operi tribuebant duplex præmium. Unam antecedens præscientiam absolutam talis operis, quod est prædestinatio ad habendam prædicationem Evangelii, aliud subsequens absolutam præscientiam, quod est ipsa fides, vel corroboratio in illa, ita ut habeatur, sicut oportet. Nam quia Deus præsciebat hos homines bono affectu suscepturos Evangelium, si illis prædicaretur, decrevit, ut illis prædicaretur, et ita ille effectus sic prævisus fuit ratio meritoria illius effectus exterioris gratiæ. Postquam autem Deus decrevit illis prædicari Evangelium: vidit in eis per scientiam visionis et absolutam, bonum affectum ad sacram doctrinam, vel aliquam etiam naturalem fidem, et propterea decrevit dare gratiam ad credendum sicut oportet. Hoc autem sine dubio est, ultra æquitatem justitiæ, quam isti maxime tueri profitebantur. Et præterea ponebant præmium antecedere ad meritum, non solum in actuali existentia, sed etiam in absoluta præscientia Dei, quod esse contra veram rationem meriti, infra ostendemus.

14. Denique quod ex talibus operibus non possit sumi ratio meritoria discernendi electos a non electis, facile ex dictis in præcedenti puncto convincitur. Nam respectu eorum, qui credituri non sunt, illa incredulitas, saltem ut voluntaria et culpabilis nunquam futura est: quia illis de facto non est prædicandum Evangelium, (ponitur enim in hypothesi ita Deum decrevisse) ergo juxta dicta, tale opus non potest esse ratio demeritoria talis effectus. Respectu autem eorum credituri sunt, quamvis fides de facto sit futura, si Deus voluit illis prædicari Evangelium: tamen ut prævisa ante hanc voluntatem, non potuit esse ratio meritoria talis prædicationis, quia ut sit non supponebatur futura absolute, ergo tantum est

ratio finalis. Dat enim Deus prædicationem, ut credatur, tamen hoc ipsum supponit voluntatem et decretum Dei circa talem finem, quod non potuit in ipsomet sine fundari tantquam in ratione meritoria.

15. Præter hæc omnia, sententia hæc repugnat Scripturis: nam legimus sæpe prædicari Evangelium his, qui non sunt credituri, ut prædixit Christus, Matth. 10, et Lucæ 9, et accidisse legimus Actorum 13 et 18, et in ipsamet Christi prædicatione facta Judæis, ut ipse conqueritur, Matth. 11. E contrario autem videmus non prædicari his, qui credituri erant, si eis proponeretur, juxta illud Ezech. 3: *Si ad eos mittereris, audirent te*, et Matth. 11: *Si in Tyro et Sidone, etc.* Quem locum late expendit Augustinus, citatis locis. Dicit forte aliquis, illa opera Tyriorum et Sidoniorum nunquam fuisse futura, nos autem hic loqui de operibus aliquando futuris. Sed hoc nihil obstat: tum quia licet tractemus quasi materialiter (ut sic dicam) de operibus futuris, non tamen formaliter ut absolute futuris, quia pro illo signo nondum ut talia prævidentur, sed tantum ut sub conditione futura, et in eis, ut sic præcise spectatis, debet ratio meriti juxta Semipelagianos considerari. Tum etiam, quia si Deus voluisset, ut Tyriis et Sidoniis, prædicaretur Evangelium, eo ipso illa opera, quæ supponebantur tantum sub conditione, futura essent et præviderentur ut absolute futura: est ergo de illis eadem ratio.

16. At Rupertus ibi, lib. 9, de Gloria et honore filii hominis, dicit, Tyrios et Sidonios non fuisse veram poenitentiam acturos, sed humanam ad vitandum temporale supplicium: et ideo non deesse Deum illis talia auxilia. *Quæ omnino, inquit, daturus fuisset Christus, si illi essent veram poenitentiam acturi; alias non vere diceretur, velle eos salvare.* Sed imprimis expositio est aliena a verbis textus, et a communi expositione: imò Christus dixit, *In cilicio et cinere*, ut poenitentiam exaggeraret. Unde Augustinus, libro de Bono persever., cap. 6, de Tyriis et Sidoniis ait, fuisse salvandos a Deo, si opera nunquam futura, et sub conditione prævisa, essent retributione digna. Et infra ait, *dubitari non posse, eos fuisse credituros, cum Dominus attestetur, fuisse acturos magnæ humilitatis poenitentiam.* Illud etiam verbum apud Ezechielem, *Audirent te*, veram fidem significare solet in Scriptura. Deinde falsum est, necessario fuisse danda talia auxilia, si bene illis essent usuri. Quia ut recte notavit Abulensis ibi, quæst. 83, illa auxilia

non erant tantum sufficientia, sed abundantiora, quæ non dat Deus omnibus, quantumcumque sint bene illis usuri. Neque hoc pertinet ad voluntatem generalem, qua Deus vult omnes homines salvos fieri: nam ex illa solum nascuntur auxilia sufficientia; alia vero supponunt specialem voluntatem, et dilectionem quæ non potest in talibus operibus fundari, ut ostendum est.

17. At enim, refert Augustinus, dicto libro de Bono persever., cap. 9, disputatorem quemdam Catholicum de Tyriis et Sidoniis respondisse, ideo Deum non decrevisse, ut illis prædicaretur Evangelium, licet præviderit, si prædicaretur, eos fuisse credituros, quia simul prævidit non fuisse in fide permansuros, sed turpius postea lapsuros. Quam fere sententiam invenio in Origene, lib. 3, Periar., cap. 4. Eam vero inconstantia et contradictionis actus redarguit Augustinus. Nam si illis credituris non est prædicatum Evangelium, ne gravius postea cadendo delinquerent; ergo illud providentiæ genus favor potius quidam fuit, quam poena; ergo non punit Deus peccata sub conditione prævisa, sed potius illa excusat: ergo nec reddit præmium pro bonis operibus sic prævisis. Deinde si Deus prævidens lapsuros Tyrios post fidem, voluit eorum majorem ruinam evitare, nonne melius cum eis ageret, ad fidem eos trahendo per Evangelii prædicationem, et statim eos rapiendo, ne malitia mutaret intellectum eorum? Aut cur non potius hoc meruissent per fidem, quam adhiberent de facto Evangelio prædicato, quam potuerint demereri prædicationem Evangelii per inconstantiam in fide sub conditione tantum prævisam. Maxime, quia juxta eorum doctrinam, eadem fides sub conditione prævisa potest esse ratio obtinendi prædicationem Evangelii, et postea exhibita, vel absolute prævisa potest esse meritum aliorum subsequentium donorum.

18. Unde etiam apparet in illo dicendi modo quædam contradictio, nam idem peccatum apostasiæ a fide, vel recidivi post poenitentiam prævisum sub conditione dicitur esse causa demeritoria prædicationis Evangelii, quam ipsa fides futura merebatur, et simul dicitur esse causa, ob quam Deus non dat talibus hominibus majorem occasionem ruinæ. Præterea cum non sit minus meritoria fides, quam sit demeritoria inconstantia in fide: quomodo inconstantia, quæ posterius futura prævidetur potest impedire, ne fides prius futura suum præmium consequatur? Accedit tandem, quod eadem ratione dici potest præcivisse simul

Deum, post illum lapsum, et recessum a fide semel concepta, acturos illos iterum poenitentiam, et in ea permansuros, et sic poterimus in infinitum procedere, si licentia datur hujusmodi causas sine fundamento confingendi. Est ergo hujusmodi genus causæ prorsus absurdum, temere excogitatum, et Catholicæ doctrinæ aperte contrarium.

CAPUT VI.

NULLAM HOMINIS ACTIONEM EX SOLIS VIRIBUS LIBERI ARBITRII PROCEDENTE VIRTUTE, ET MERITO SUI, ESSE POSSE CAUSAM PRÆDESTINATIONIS, QUOAD EFFECTUS EJUS. CONTRA PELAGIANOS, ET SEMIPELAGIANOS OSTENDITUR.

1. *Quæstionis sensus.* — Jam in hoc capite sermo est de actibus humanis, quos homo prædestinatus in hac vita mortali exercet, quos oportet bonos et honestos esse, quia per malos actus non meretur homo gratiam, vel prædestinationem, sed indignationem potius, vel reprobationem, de qua postea dicturi sumus. Duplices autem esse possunt, vel intelligi hujusmodi actus: quidam sunt ex viribus naturalibus liberi arbitrii humani profecti, quos naturales vocamus, non ut naturale distinguitur a libero, sed a supernaturali; eos tamen (ut supra dixi) morales appellabimus brevitate, et claritatis gratia. Alii sunt profecti ex viribus gratiæ, cooperante libero arbitrio, qui et liberi, et supernaturales sunt: de his posterioribus dicemus postea, nunc de prioribus agimus. Non distinguimus autem inter actus hujus ordinis antecedentes, vel subsequentes ipsos effectus prædestinationis, quia punctus præsentis difficultatis non consistit in his respectibus prioris, vel posterioris: sed in conditione talium actuum, quod naturales nimirum sint. Nam si ex hac conditione nascitur, ut tales actus esse non possint causa effectuum prædestinationis, etiamsi antecedant ad hujusmodi effectus, non poterunt esse eorum causa, multoque minus, si sint posteriores ipsis effectibus. Igitur de antecedentibus actibus sermo est, nam de his stabilita veritate, a fortiori constabit de subsequentibus; præsertim, quia, capite septimo, ostendemus, nullum actum subsequentem esse posse causam antecedentis effectus prædestinationis, in eodem homine prædestinato.

2. *Pelagii error.* — Igitur circa quæstionem sic expositam, occurrit primo error Pelagii,

quem late refert Augustinus, Hæres. 88, et Epistol. 89, et de Prædest. Sanct., et de Bono persever., Hieronymus, in Epist. ad Thesiphontem de hac re, et in dial. contra Pelag., Vincentius Lyrinensis, contra profanas novitates, cap. 34 et Prosper, in Epist. ad Rufinum. Omissis autem aliis ejus erroribus, in præsentem asseruit, gratiam Dei non esse necessariam, vel ad bene operandum, vel ut homo se disponat ad remissionem peccati obtinendam, vel ad perseverandum usque ad mortem sine peccato, vel ad merendum de justitia gloriam. Et quamvis diceret, gratiam Dei esse utilem, et ideo aliquando conferri, dicebat tamen unicuique dari juxta bona merita liberi arbitrii. Unde, vel omnino auferebat prædestinationem, vel ponebat illam in sola voluntate dandi gloriam, ex prævisis meritis et liberi arbitrii: et cum aliquibus admitteret dari gratiam, saltem ad facilius operanda, etiam concedebat dari causam ejus quoad omnes et singulos effectus illius ex parte liberi arbitrii humani. Quod si forte de infantibus interrogaretur, imprimis negabat in illis peccatum originale: et ideo ex ejus sententia non indigebant prædestinatione, vel gratia ad vitam æternam consequendam. Distinguebat autem ille vitam æternam a regno cœlorum, ut videre licet in Augustino, 1, de Peccat. meritis, cap. 18 et 20, et Epist. 106, et sumitur ex Conciliis Milevitano et Arausicano, in principio, et ideo concedebat parvulos indigere baptismo ad consequendum regnum cœlorum. Causam autem, ob quam quidam infantes consequantur regnum cœlorum per baptismum et non alii, nunquam satis explicuit, quia in parvulis invenire non potuit opera liberi arbitrii, quibus hoc tribueret. Fortasse tamen id referret, vel in bonum meritum parentum, vel in humanam diligentiam cujuscumque ministri baptizantis parvulum, ex quadam generali Dei providentia, absque alia prædestinatione, vel providentia speciali.

3. *Refutatur Pelagii error.*—Hic error Pelagii longe aliter refertur a quibusdam modernis, qui gratiam efficacem ponunt in physica prædeterminatione, sed ea res latius a nobis tractanda est in alio speciali opere, seu libro de illa re. Nunc satis nobis sit, illum errorem supponere, prout ab Augustino refertur, et prout damnatus est in Concilio Milevitano cum epistolis Innocentii ad ipsum et ipsius ad Innocentium quæ sunt vigesima quinta et vigesima sexta, inter epistolas Innocentii, et postea latius in Tridentino, sessione 6. Et contra illud scripsit Augustinus majorem partem sep-

timi tomi, et sigillatim quoad singulos errores improbatur in materia de peccato originali et de gratia. Ad præsentem vero sufficiunt testimonia in præcedenti capite adducta, in quibus Paulus docet, prædestinationem et electionem Dei non esse ex operibus nostris: quæ in sequentibus latius expedita sunt.

4. *Sententia Cassiani, Fausti et Gallorum.*—Post victum Pelagium insurrexerunt in Gallia contra Augustinum multi viri Catholici, inter quos præcipue fuerunt Cassianus et Faustus, qui contra Pelagium fatebantur, gratiam Dei esse necessariam ad opera sanctitatis præstanda et gloriam promerendam et obtinendam dispositionem convenientem ad remissionem peccati: aliquid tamen initium salutis reservarunt libero arbitrio, ut propria salus sit in potestate hominis constituta. Et ideo dicebant, necessarium esse, ut homo incipiat per aliquem bonum motum, quem Deus postea promoveat et perficiat: et ita in hoc bono motu constituiebant primam causam salutis ex parte nostra: eamque dicebant esse meritum omnis gratiæ supernaturalis, solumque ipsum liberum arbitrium vocabant gratiam gratis concessam, more Pelagii, ut ex epistola Prosperi constat. Quis autem sit hic bonus motus, varie explicabant. Quidam dicebant esse fidem, seu voluntatem credendi, quam ab operibus distinguebant, et utebantur contra Augustinum ejusdem testimonio, in quibusdam propositionibus circa epistolam ad Romanos, propositione sexagesima et sequentibus. Quibus ipse plane respondet retractando illam sententiam, in libro de Prædestinatione Sanctorum, c. 13. Alii dicebant hoc initium esse aliquale desiderium salutis: alii orationem ad Deum ex propria libertate factam, vel aliquid simile, ut videri potest in Prospero et Hilario in epistolis sæpe citatis ad Augustinum. Et hunc errorem insinuat Faustus Rhegiensis, lib. 1, de Gratia et liber. Arbitr., cap. 12, expressius, lib. 2, c. 9. Itemque Cassianus, collat. 13, a cap. 8. Fundamentum hujus sententiæ satis jam insinuat est et in sequentibus latius tractabitur.

5. *Vide Prosperum ad excerpta Genueusium, capite 6, et contra Cassianum.*—Huic errori adjungebant alium Semipelagiani, quem ad præsentem causam etiam pertinere Augustinus sentit. Aiebant enim non solum posse hominem suo arbitrio solo velle credere, sed etiam in fide semel concepta semper perseverare. Ita referunt Prosper, et Hilarius in dictis epistolis, et expresse Augustinus, libro de

Bono persever., de Semipelagianis loquens ait: *Quam fidem, et incipere habere, et in ea usque in finem permanere, tanquam id non a Domino accipiamus, nostrum esse contendunt, et infra: Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari, Dei dona esse, ut veniatur ad fidem, et permaneatur in fide.* Et idem sumitur, ex lib. de Prædest. Sanct., cap. 1, 2, 17, et seqq., et Epist. 105 et 106.

6. Dubium vero esse potest, de qua fide loquatur Augustinus, scilicet, an de fide formata charitate, an de fide secundum se, etiam mortua. Nam in priori sensu clarum est perseverantiam esse donum Dei, et valde proprium prædestinatorum. At in sensu posteriori non videtur ita certum: nec pertinere ad præsentem causam, cum hæc perseverantia in sola fide valde frequens sit in reprobis. Item ipse Augustinus varius esse videtur, nam in dicto capite septimo decimo, de Bono persever., per hoc donum, ait, dari hominibus, *ut credentes et fideles permaneant.* Caput autem vigesimum tertium ejusdem libri illam perseverantiam in fide, significat non esse in hominibus, *qui in peccatorum damnabilium delectatione remorantur.* Sane, quod ad Semipelagianos attinet, non solum circa perseverantiam in fide viva, sed etiam in fidei credulitate, secundum se spectata vel mortua errasse existimo. Quia, sicut initium fidei, vel ipsam substantiam fidei soli voluntati tribuebant, ita videntur perseverantiam in eadem credulitate eidem voluntati soli ascripsisse. At, sicut est certum, fidem et initium fidei esse ex gratia, ita etiam a fortiori perseverantiam in fide, etiam per se spectata sine charitate, id est, ad non committendum aliquod peccatum hæresis, vel infidelitatis, quo fides excludatur. An vero donum gratiæ ad hanc solam perseverantiam requisitum, sit solum ipsummet donum fidei continuatum, cum auxiliis supernaturalibus illi quasi debitis, et ordinariis, vel ultra hæc includat aliud speciale donum, quæstio esse videtur, quæ inter Catholicos, sine periculo Semipelagiani erroris controverti potest: illam vero ad materiam de gratia remittimus, quia ad præsentem negotium prædestinationis, et ad contradicendum Semipelagianis satis est, quod ostendimus, esse donum gratiæ supernaturalis.

7. Aliud præterea dubium in hoc errore superest, quo sensu isti intelligerent, actualis perseverantiæ donum, non dari prædestinatis ex sola Dei voluntate, sed ex merito illorum. Ita enim de illis refert Prosper: *Nolunt perseverantiam prædicari, quæ non vel suppliciter*

emereri, vel contemni contumaciter possit. Loquebantur autem maxime de perseverantia in gratia et sine peccato damnabili: nam de sola perseverantia in fide, nulla erat difficultas, supposito suo errore. Duobus autem modis intelligere potuerunt, donum perseverantiæ non dari sine proprio merito. Primo, sine merito solius liberi arbitrii: secundo, sine merito jam fundato in actibus gratiæ. In hoc posteriori sensu non videtur posse illud dogma erroris notari, quia possumus per gratiam mereri de congruo perseverantiam, quod satis ad præsentem causam est, neque hoc meritum repugnat gratiæ prædestinationi, ut infra videbimus. Unde si hoc tantum assererent Galli, non habebant in hoc novum errorem ad præsentem materiam pertinentem. Alter vero sensus est quidem erroneus, non videtur tamen posse cum fundamento attribui Semipelagianis, quia illi post initium fidei, quod naturæ tribuebant, dicebant esse necessariam gratiam ad bona opera pietatis necessaria ad salutem, ut Augustinus supra ponit, et alii Patres referunt. Quomodo ergo potuerunt perseverantiam in justitia soli libero arbitrio attribuire?

8. *Vide Arausicanum.*—Respondeo, quantum ex Prospero, Hilario et Augustino colligo, illos non totam perseverantiam attribuisse viribus liberi arbitrii, sed meritum initii totius perseverantiæ. Non enim solum assererent mereri homines fidem, vel corroborationem ea permanentiam in fide, per voluntatem credendi, sed etiam mereri perseverantiam per naturalem voluntatem, seu affectum, desiderium, aut petitionem perseverandi. Sicut enim aiebant: *Volentibus, pulsantibus dari fidem, etc.,* ita dicebant dari perseverantiam. Et in hoc sensu ait Hilarius eos dixisse: *Perseverantiæ donum volentibus dari ex præcedenti proprio arbitrio, quod ad hoc liberum asserunt, ut velit, vel nolit accipere medicinam.* Atque hoc sensu pertinet valde hic error ad præsentem causam, cum enim potissimum medium prædestinationis sit hæc perseverantia in justitia, tribuendo soli libero arbitrio causam illius doni, consequenter ponebant causam totius prædestinationis ex parte effectuum ejus. Quia non solum dabant causam prædestinationis quoad primum effectum et donum gratiæ, fundatam in actibus moralibus, sed etiam eandem causam dabant quoad subsequentiæ dona gratiæ ad perseverantiam necessaria. Et ita est intelligendus hic error Semipelagianorum de initio salutis, non solum quoad initium

fidei, sed etiam quoad initium spei, charitatis, poenitentiae, continentiae et aliarum virtutum, per quarum actus in gratia perseveratur. Quod est attente notandum ad intelligenda varia loca Augustini et aliorum theologorum.

9. Non desunt autem theologi, qui tertium in hac parte errorem Semipelagianis attribuant et hoc titulo quamdam aliam Catholicorum sententiam Semipelagianam faciant. Aiunt ergo, Semipelagianos, etiam in hoc errasse, quod libertati voluntatis tribuerent efficaciam gratiae circa ipsos actus supernaturales, quod alii vocant *initium efficaciae gratiae*. Nam per hoc etiam causam praedestinationis et discretionis inter electos et non electos libero arbitrio tribuebant. Verumtamen, nec Augustinus, nec Prosper, nec Hilarius, quoad hanc partem attribuunt errorem peculiarem Semipelagianis. Nam, quod liberum arbitrium cooperetur his actibus, et in suo genere sit causa illorum et in eos influat, et in determinationem ad illos, et in proximum initium illorum, quo ad suum esse (quidquid illud initium sit) quo ad hanc (inquam) omnia, sententia haec catholica est et valde consentanea secundum fidem. Esset autem error dicere hanc omnia, vel aliquid eorum facere solum liberum arbitrium sine gratia. Hoc autem non dixerunt Semipelagianis, ut diserte tradit Augustinus, libro de Bono persever., cap. 21, et saepe alias. Neque etiam legimus, ex illo capite posuisse causam praedestinationis quoad totam illam, vel quoad ea media, quae efficaciter movet liberum arbitrium. Sed si qui doctores in hac parte lapsi sunt, fuerunt nonnulli scholastici, ut infra capite septimo, videbimus. Igitur Semipelagianis nihil amplius imponere necesse est, praeter id, quod Augustinus et alii Patres eis attribuunt: de quo puncto in alio loco ex professo disputabimus.

10. Tandem posset cum hac sententia Semipelagianorum conjungi alia quorundam scholasticorum, qui causam praedestinationis, quoad omnes effectus ejus assignant ex bonis operibus moralibus praecedentibus totam justificationem, et factis ex solis naturalibus viribus liberi arbitrii. Verumtamen ne videamur sententiam Catholicorum cum erroribus ab Ecclesia damnatis involvere, et quia revera credimus sententiam illam non esse omnino eandem cum sententia Semipelagianorum, et continere propriam difficultatem, ac proinde per se postulare prolixam disputationem, ideo in sequens caput illam remittimus.

11. Igitur hoc loco cum Semipelagianis solum agendum est. Nam de Pelagianis non oportet plura dicere, vel quia eorum error manifestissimus est, vel quia potius circa totum ordinem gratiae, quam circa solam praedestinationem errarunt: ideoque in materia de gratia ex professo refutandus est: vel quia ex his, quae contra reliquias Pelagii dicemus a fortiori tota Pelagii machina destruetur. Ut autem solide et sine verborum ambiguitatibus possimus causam cum Massiliensibus, seu reliquiis Pelagianorum agere, duo a nobis explicanda sunt in eorum sententia. Primum est, quid per initium fidei, boni operis, gratiae, aut salutis ipsi intelligerent, nobisque intelligendum sit, ut eandem rem impugnemus, quam ipsi asserebant. Secundum est, de qua causa morali locuti sint et praesertim an de meritoria de condigno, vel abstracte, sive de condigno, sive de congruo, sive impetratorie, etc. Nam hoc etiam scire multum ad veritatis manifestationem et ad vim argumentorum, et ad distinguendas opiniones erroneas a non erroneis referet. Atque huc item spectat scire, an haec causa sit ita necessaria et infallibilis, ut sine illa nemo comparet praedestinationis effectus: et nemo illam adhibeat, qui non sit infallibiliter praedestinatus: nam hoc distinguere multum conferet ad punctum veritatis intelligendum.

12. *Initium salutis quid et quotuplex sit.* — Ad explicandum primum punctum, duplex initium in hac materia distinguo. Unum intrinsecum, aliud extrinsecum. Intrinsecum appello quod est quasi internum fundamentum, vel prima pars illius rei cujus principium dicitur: extrinsecum ergo erit illud quod antecedit hoc primum fundamentum, et est causa ob quam poni incipiat. Unde illud dici etiam potest principium formale, hoc vero causale. Ut, verbi gratia, Concilium Arausicanum, cap. 5, loquitur de initio fidei et exponit esse ipsum credulitatis affectum, quod potest intelligi de affectu proximo et efficaci, id est, de voluntate credendi efficaci et potente ad movendum intellectum ad credendum sicut oportet: et hoc initium voco ego initium intrinsecum fidei, quia moraliter facit unum actum cum ipsa fide et considerando illum actum, ut compositum ex voluntate et intellectu, volitio est quasi prima pars et fundamentum illius compositi. At si per affectum credulitatis solum intelligatur simplex quidam affectus inefficax quo incipit placere fides et desiderari, volendo (ut sic dicam) nondum volendo: de hoc con-

stat non esse initium formale vel intrinsecum fidei, quia ex vi illius, nihil, quod ad formalem constitutionem fidei pertineat, positum est. At, si ille qualiscumque affectus est aliquo modo causa, ratione cujus incipit esse in homine ipsa fides, vel aliquod initium ejus internum, merito dicitur principium fidei, magis tamen extrinsecum, seu causale potius, quam formale. Quia omnis causa principium est, et si non est talis causa, quae intrinsece constituat effectum, potest dici aliquo modo extrinseca. Similiter Concilium Tridentinum, sessione 6, cap. 8: *Vocat fidem initium justitiae*. Quod quidem, si intelligatur de integra formali justitia, necesse est etiam intelligi de initio intrinseco. Unde simul vocat *fundamentum et radicem omnis* (id est totius) *justificationis*. Et capite septimo, dixerat justitiam, quae est nostrae justificationis formalis causa, complecti fidem et spem, et charitatem. In hac ergo justitia fides dicitur initium, quia in ea fundantur reliqua, licet ipsa etiam per sese, ac formaliter ad integritatem et quasi compositionem hujus justitiae pertineat. At si per justitiam intelligeremus solam gratiam sanctificantem, sic fides non esset initium ejus intrinsecum, quia nec illam intrinsece componit, imo nec ita illam fundat, quin eadem gratia possit absque fide manere, ut manet consummata in gloria et in Christi anima fuit cum scientia infusa sine fide. Quod etiam in actibus ipsius evidenter apparet, est enim fides fundamentum spei, non ita ut interne componat ipsam spem, sed ut sit causa et basis ejus, eodemque modo est fundamentum charitatis. Sicut enim materia est fundamentum formae et non est pars ejus, sed ex utraque consurgit una essentia, ita fides est fundamentum spei et charitatis, etc.; extra illarum rationem existens, ex omnibus tamen una justitia completur in qua internum initium est fides.

13. *De quo initio fidei locuti fuerint Semipelagianis.* — De Semipelagianis mihi non satis exploratum est, de quo initio loquantur. Nam imprimis cum agunt de initio fidei, illudque libero arbitrio tribuunt, videntur de ipsamet fide loqui, quae est internum initium justitiae modo jam declarato, ita ut dicere initium fidei, perinde sit ac dicere, initium quod est fides. Et in hoc sensu videtur improbari hic error ab Augustino toto libro de Praedestinatione Sanctorum, ostendendo fidem esse opus Dei et donum gratiae: neque ad impugnandum hunc errorem in hoc sensu plura hic dicere oportet, tum quia in hac parte coincidit cum Pelagia-

nismo, tum quia, quae Augustinus congerit satis superque sunt, et si plura desiderentur, in materia de gratia et de fide tradenda sunt.

14. Reprobato autem hoc errore in hoc solo sensu, non satis expugnatur quoad negotium praedestinationis, quia adhuc superest quaestio, an praedestinatio quantum ad illud initium fidei (quantumvis sit gratiae effectus) habeat antecedentem causam ex parte nostra. Adde etiam non satis constare, quod Semipelagianis fuerit in illo errore, quod fides Christiana non sit ex gratia. Accurate enim distinguebant fidem a fidei initio, et de fide videntur non negasse quod sit opus gratiae, sed solum de initio fidei. Hac enim ratione Concilium Arausicanum, cap. 5, distincte definivit: *Non solum fidei augmentum, sed etiam initium fidei hoc est ipsum credulitatis affectum, esse ex gratia*. Nam de fidei incremento id fatebantur Massilienses, ut Augustinus, lib. 1, de Praedestin. Sanctorum, cap. 1 et 2, ex Prospero et Hilario refert. Dum autem Concilium exponit *initium fidei*, id est, *affectum credendi*, indicat, incrementum fidei non esse intensiorem fidei, sed effectiorem ipsius actus credendi, cum majori perfectione, quam possit habere ex sola motione naturalis affectus credendi. Atque ita videntur sensisse Galli, voluntatem credendi esse naturalem, non tamen per se sufficere ad fidem perfectam in intellectu generandam, nisi quatenus impetrat gratiam ad hoc necessariam, et ita vocabant illam voluntatem initium fidei. In quo sensu etiam hic error damnatur in dicto Concilio Arausicano, juxta verum et Catholicum sensum ejus. Non enim defuerunt Catholici, in hac parte faventes Semipelagianis et Canonem illum ad falsos sensus detorquentes: sed contra hos in materia de gratia et de fide ex professo agendum est: quanquam res sit satis clara, ex testimoniis etiam et argumentis, quae Augustinus pro fide adducit. Quando enim Paulus dicit, fidem esse donum Dei, non loquitur de fide praecise, ut est actus intellectus, sed de tota fide, ut est quidam actus humanus, quo captivamus voluntarie intellectum in Dei obsequium. Et ideo alibi dicitur, credidisse omnes, quorum Deus *aperuit corda*, nihil enim aliud est *cor aperire*, quam voluntatem inclinare et facere ut velit. Denique generalia testimonia, quae statim indicabimus ad probandum omnia opera pietatis esse ex gratia, probant de illa voluntate credendi, quae ad pietatem valde necessaria est.

15. Propter quae vix credi potest, Semipe-